

هرمزگان در گذر تاریخ

(نگرشی در سیر تحول تاریخی، اجتماعی و اقتصادی هرمز، بندرعباس و قشم)

تألیف و گردآوری: فاطمه (ایران) دژگانی

انتشارات ایلاف

سرشناسه	: دژگانی، فاطمه، ۱۳۱۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: هرمزگان در گذر تاریخ (نگرشی در سیر تحول تاریخی، اجتماعی و اقتصادی، هرمز، بندرعباس و قشم)/ تالیف فاطمه (ایران) دژگانی.
مشخصات نشر	: شیراز: ایلاف، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۳۷۶ ص.: مصور (بخشی رنگی).
شابک	: 978-964-198-182-4
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: هرمزگان -- تاریخ
موضوع	: Hormuzgan (Iran: Province) -- History
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۲۰۵۹/ر۸۷۵۴ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵/۵۵۷
نمبارده کتابشناسی ملی	: ۵۳۰۲۵۴۳

انتشارات ایلاف

شیراز، خیابان فردوسی، نبش کوچه ۱۲، ساختمان شماره ۱۹، طبقه هرزگی.

تلفن: ۰۹۱۷۷۰۲۳۱۷۵ - همراه: ۰۷۱ - ۳۲۲۴۹۳۱۷

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۸

چاپ: دنا

نام کتاب: هرمزگان در گذر تاریخ

تألیف و گردآوری: فاطمه (ایران) دژگانی

ویرایش: واحد ویرایش ایلاف

ناشر: ایلاف

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

ISBN: 978-964-198-182-4

شابک: ۴ - ۱۸۲ - ۱۹۸ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست مطالب

تشکر و امتنان.....	۱۷
زندگی نامه خودنوشت مؤلف.....	۱۹
مقدمه.....	۲۹
بخش او: خلیج فارس.....	۳۱
فصل او: خلیج فارس نامی به تاریخ کهن ایران.....	۳۳
فصل دوم: نگاهی به تحولات تاریخی خلیج فارس.....	۳۹
خلیج فارس در دوره اشکانیه و زندیه.....	۳۹
کریم خان زند در خلیج فارس.....	۳۹
کریم خان زند و عمان.....	۴۰
خلیج فارس در دوره اول قاجاریه.....	۴۱
آخرین تلاش ها در واپسین سال های حاکمیت قاجار.....	۴۴
بخش دوم: جزیره هرمز.....	۴۷
فصل اول: پادشاهان هرموز.....	۴۹
سلیمانی بن محمد درمکو.....	۴۹
عیسی بن سلیمان.....	۴۹
لشکری بن عیسی.....	۴۹
کیقباد بن لشکری.....	۴۹
عیسی بن کیقباد.....	۵۰
محمود بن عیسی.....	۵۰
شاهنشاه بن محمود.....	۵۰
میر شهاب الدین ملنگ.....	۵۰
امیر سیف الدین بن علی.....	۵۱
شهاب الدین محمود بن عیسی.....	۵۲

۵۲	شهاب الدین ملک محمود.....
۵۲	انتقال پایتخت به جزیره جرون.....
۵۵	توران شاه اول.....
۵۵	قطب الدین تهمتن سوم.....
۵۶	امیر سیف الدین اول.....
۵۶	توران شاه سوم.....
۶۱	فصل دوم: نگاهی به اوضاع اقتصادی و وقایع تاریخی هرمز.....
۶۱	وضعیت اقتصادی هرمز در آغاز قرن هفدهم.....
۶۲	جنگ بزرگ هرمز.....
۷۰	فتح نهایی هرمز.....
۷۲	فتح هرمز و تداکلی شهر بندرعباس.....
۷۶	جنگ نامه کشم.....
۷۹	بخش سوم: هرمزگان در سده بیستم
۸۱	فصل اول: موقعیت جغرافیایی و جمعیت بندرعباس.....
۸۱	ویژگی های طبیعی.....
۸۱	آب و هوا.....
۸۱	وسعت بندرعباس در سال ۱۶۲۲ میلادی.....
۸۳	نفوس عباسی و تعداد ابنیه.....
۸۴	بافت اولیه جمعیتی بندرعباس.....
۸۷	جمعیت بندرعباس در سال ۱۳۲۰ شمسی.....
۹۱	فصل دوم: وضعیت اجتماعی بندرعباس.....
۹۱	نژاد.....
۹۲	مردمان پیشین دراویدی ها.....
۹۲	سومری ها.....
۹۲	ایلامی ها.....
۹۳	نوردیک.....
۹۳	سیاه ها.....
۹۳	سامی ها.....

۹۳.....	هندی‌ها.....
۹۴.....	لر.....
۹۴.....	عباسی‌ها.....
۹۴.....	لاری‌ها.....
۹۴.....	بلوچ.....
۹۴.....	زبان.....
۹۵.....	دین.....
۹۷.....	فصل سوم: معرفی برخی مناطق وابسته به بندرعباس.....
۹۷.....	تنگ مرمر.....
۹۷.....	رک.....
۱۰۰.....	سورو.....
۱۰۳.....	حسین آباد.....
۱۰۳.....	خواجه خضر.....
۱۰۳.....	کهورستان (کورستان).....
۱۰۵.....	فصل چهارم: نگاهی به تحولات تاریخی و اقتصادی بندرعباس.....
۱۰۵.....	سیر تحول و تغییرات سیاسی بندرعباس تا اواخر دهه چهل.....
۱۰۵.....	حقایق نگاری بندرعباس به روایت محمد ابراهیم کازرونی در زمان محمد شاه قاجار.....
۱۰۷.....	روس و بنادر.....
۱۰۸.....	ماجرای پلیس جنوب ایران (اس. پی. آر).....
۱۰۹.....	کارخانه توپ‌ریزی بندرعباس.....
۱۱۱.....	کارخانه کنسرو ماهی.....
۱۱۲.....	کارخانه نساجی خنجر بندرعباس.....
۱۱۳.....	ایجاد گدامی.....
۱۱۳.....	بنیان عسقله (اسکله) بندرعباس.....
۱۱۴.....	بنیان کنسول‌خانه انگلیس.....
۱۱۵.....	گمرک بندرعباس.....
۱۱۵.....	خانه مدیر گمرکات.....

- ۱۱۶..... خطوط تلگرافی هند و اروپا و بنای تلگرافخانه بندرعباس
- ۱۱۷..... اداره بلدیه عباسی
- ۱۱۸..... تأسیس شهرداری
- ۱۲۰..... اسماعیل بهادر و بندرعباس
- ۱۲۱..... فرماندهان بندرعباس
- ۱۲۵..... فصل پنجم: اماکن مذهبی تاریخی بندرعباس
- ۱۲۵..... مساجد و تکایا
- ۱۲۵..... بقاع و برکه
- ۱۲۵..... امامزاده سید مظفر
- ۱۲۶..... آرامگاه شاه کاظم
- ۱۲۶..... شاه محمد تقی
- ۱۲۷..... مسجد گله‌داری
- ۱۲۷..... مسجد صحرا باغی
- ۱۲۷..... مسجد جامع اهل سنت
- ۱۲۷..... مسجد ناصری
- ۱۲۸..... مسجد کوفه
- ۱۲۸..... منبرهای قدیمی:
- ۱۲۸..... منبر گپ (بزرگ)
- ۱۲۸..... منبر کهنه
- ۱۲۹..... منبر برخورداری
- ۱۲۹..... منبر کل سلیمان (کربلایی سلیمان)
- ۱۲۹..... منبر کرتی
- ۱۲۹..... منبر مرادی
- ۱۳۰..... حسینیه نجات یا منبر نجاتی
- ۱۳۰..... منبر پشت شهر
- ۱۳۱..... منبر سرریک
- ۱۳۱..... پنجه علی
- ۱۳۱..... شاه‌پریان

۱۳۲.....	معبد هندوها در بندرعباس
۱۳۹.....	حمام‌های بندرعباس
۱۳۹.....	حمام گله‌داری
۱۴۸.....	حمام گپ (بزرگ)
۱۴۹.....	قبرستان‌ها
۱۵۱.....	گورفرنگ
۱۵۱.....	کلاه فرنگی
۱۵۲.....	عمارت کلاه فرنگی
۱۵۳.....	فصل ششم: راه‌های ارتباطی بندرعباس:
۱۵۳.....	کروان: سراهای بندرعباس
۱۵۳.....	راه‌های بندرعباس به داخل کشور
۱۵۵.....	راه آهن
۱۵۶.....	سابقه فرودگاه بندرعباس
۱۵۷.....	اسکله پیشین و جدید بندرعباس
۱۵۹.....	تاریخ اتوبوس خط واحد بندرعباس
۱۶۱.....	فصل هفتم: منابع تأمین آب بندرعباس
۱۶۱.....	برکه‌های بندرعباس
۱۶۱.....	اسامی برکه‌ها
۱۶۲.....	گِل‌کَنی‌ها
۱۶۵.....	چاه‌های نایبند
۱۶۷.....	نایبند و قنات
۱۶۷.....	غدیر (یا تالاب)
۱۶۸.....	آب لوله کشی در بندرعباس
۱۶۹.....	آبگرم‌های استان:
۱۶۹.....	گنو
۱۷۱.....	فصل هشتم: سوانح و بلایا
۱۷۱.....	زلزله ویرانگر

۱۷۱.....	قرنطینه.....
۱۷۲.....	دارو.....
۱۷۳.....	مرض رشته.....
۱۷۷.....	فصل نهم: مراکز بهداشتی و درمانی.....
۱۷۷.....	نخستین مرکز بهداشتی درمانی.....
۱۷۸.....	دومین مرکز بهداشتی.....
۱۷۸.....	سومین مرکز بهداشتی.....
۱۷۹.....	بیمارستان ام بیلا.....
۱۸۰.....	بیمارستان خلیج فارس.....
۱۸۱.....	بیمارستان صاحب الزمان.....
۱۸۱.....	بیمارستان خانم "بیاء" ج.....
۱۸۱.....	بیمارستان کودکان.....
۱۸۱.....	درمانگاه‌های بندرعباس.....
۱۸۹.....	فصل دهم: تعلیم و تربیت در بندرعباس.....
۱۸۹.....	مکتب‌خانه.....
۱۹۰.....	مکتب‌خانه‌های مشهور بندر.....
۱۹۰.....	مکتب‌خانه‌ها و ملاهای مشهور.....
۱۹۱.....	تعلیم و تربیت به سبک جدید.....
۱۹۱.....	دبستان ملی جاوید.....
۱۹۱.....	تاریخچه دبستان ملی جاوید.....
۱۹۷.....	کودکستان‌های بندرعباس.....
۱۹۸.....	دانشگاه‌های بندرعباس.....
۲۰۱.....	سینما.....
۲۰۱.....	رادیو تلویزیون خلیج فارس.....
۲۰۹.....	بخش چهارم: جزیره قشم
۲۱۱.....	سروده‌ی یک شاعر قشمی.....
۲۱۳.....	فصل اول: آشنایی با جزیره و سابقه تاریخی آن.....
۲۱۴.....	جمعیت جزیره قشم.....

۲۱۷.....	پیشینه تاریخی جزیره و نام آن
۲۱۷.....	وجه تسمیه
۲۱۷.....	زمین و خاک
۲۱۹.....	آب و هوا
۲۲۰.....	بادها
۲۲۱.....	هواشناسی
۲۲۱.....	زبان و گویش
۲۲۲.....	دین و مذهب
۲۲۲.....	سیمای تاریخی و فرهنگی
۲۲۲.....	ورود نخستین انسان به جزیره
۲۲۴.....	نشیمین گزین نخستین گروه‌های قومی
۲۲۴.....	مهرپرستی در جزیره
۲۲۷.....	اسلام در جزیره
۲۲۷.....	فتح جزیره قشم در زمان پیامبر
۲۳۰.....	بازپس‌گیری جزیره قشم از به تغالها
۲۳۱.....	باسعیدوی قشم و انگلیسی‌ها
۲۳۵.....	قواسم و جزیره قشم
۲۳۶.....	حمله قواسم به جزیره قشم
۲۳۷.....	تاریخ بنی‌معین در قشم
۲۴۰.....	توران‌شاه قشم
۲۴۲.....	جزیره هنگام
۲۴۵.....	فصل دوم: تعلیم و تربیت در قشم
۲۴۵.....	الف: مکتب‌خانه‌های قشم
۲۴۵.....	ب: مدارس دینی
۲۴۵.....	مدرسه دینی کمالیه
۲۴۷.....	مدرسه دینی اسماعیلیه
۲۴۷.....	مدرسه دینی رمکان

۲۴۸.....	مدرسه دینی سید محمد عقیل هاشمی.....
۲۴۸.....	مدرسه علوم دینی گیاهدان.....
۲۴۸.....	مدرسه شیخ احمد شیخ یحیی کمالی.....
۲۴۸.....	مدارس علوم دینی قدیم قشم.....
۲۴۸.....	ج: آموزش و پرورش.....
۲۵۰.....	د: نهضت سوادآموزی.....
۲۵۲.....	ه: آموزش عالی.....
۲۵۳.....	فصل سوم: بهداشت در جزیره.....
۲۵۵.....	فصل چهارم: آئین‌ها و آداب و رسوم.....
۲۵۶.....	۱- آئین‌های دینی.....
۲۶۰.....	۲- آئین‌های برون - دینی.....
۲۶۳.....	۳- مجالس ترحیم.....
۲۶۷.....	۴- ازدواج و خانواده.....
۲۶۹.....	فصل پنجم: منابع تأمین آب.....
۲۶۹.....	چالو.....
۲۷۰.....	کولغ.....
۲۷۱.....	چاه.....
۲۷۵.....	گاو چاه.....
۲۷۶.....	سد و بند.....
۲۷۷.....	برکه.....
۲۷۹.....	آب شیرین کن.....
۲۸۱.....	برق قشم.....
۲۸۳.....	فصل: ششم: وضعیت اقتصادی و اشتغال در قشم.....
۲۸۳.....	اقتصاد و تولید کار.....
۲۸۴.....	نساجی و پوشاک.....
۲۸۵.....	کارگاه رنگ‌سازی.....
۲۸۶.....	فرجام صنعت نساجی در قشم.....
۲۸۶.....	کشاورزی و دامداری.....

۲۸۷.....	صید و اقتصاد.....
۲۸۷.....	ادوات صید.....
۲۹۰.....	صید میگو.....
۲۹۰.....	ماهی‌های خلیج فارس که در قشم صید می‌شوند.....
۲۹۱.....	انواع خرچنگ‌ها.....
۲۹۱.....	ماهی‌های خطرناک.....
۲۹۱.....	خانواده سفره ماهی‌ها یا بُو.....
۲۹۱.....	نام کشتی‌ها در گذشته.....
۲۹۲.....	شغل ریانوردی.....
۲۹۵.....	فصل هفتم: حیات جانوری.....
۲۹۵.....	جانوران محوط خشکی.....
۲۹۵.....	پرندگان.....
۲۹۹.....	فصل هشتم: سوانح و بلا.....
۲۹۹.....	زلزله.....
۳۰۱.....	آتش‌سوزی در قشم.....
۳۰۱.....	مهاجرت مردم.....
۳۰۲.....	مهاجرت مردم سوزا.....
۳۰۲.....	سال وبایی.....
۳۰۲.....	ریزش تگرگ.....
۳۰۲.....	توفان.....
۳۰۳.....	حوادث پیش‌بینی نشده.....
۳۰۳.....	حمله به هواپیمای مسافری.....
۳۰۵.....	فصل نهم: راه‌های ارتباطی.....
۳۰۵.....	اسکله قدیمی.....
۳۰۶.....	اسکله شرکت نفت.....
۳۰۶.....	اسکله درگهان.....
۳۰۶.....	اسکله بهمن.....

۳۰۶.....	اسکله کاوه.....
۳۰۷.....	پل خلیج فارس.....
۳۰۷.....	اسکله فجر.....
۳۰۷.....	اسکله هامون.....
۳۰۷.....	حمل و نقل دریایی.....
۳۰۹.....	فصل دهم: هنر و صنایع دستی بومی.....
۳۱۰.....	محصولات حصیری.....
۳۱۰.....	بافته های سنتی.....
۳۱۳.....	دیشر کارهای بانوان در قدیم.....
۳۱۵.....	فصل یازدهم: آلات موسیقی بومی.....
۳۱۵.....	دهل.....
۳۱۵.....	عود.....
۳۱۶.....	سماع.....
۳۱۶.....	کبوس.....
۳۱۶.....	ساز و دهل لوطی.....
۳۱۶.....	ازوا (عضوا).....
۳۱۷.....	موسیقی زار.....
۳۱۹.....	فصل دوازدهم: نگاهی به قشم بعد از منطقه آزاد شدن.....
۳۱۹.....	مناطق آزاد.....
۳۱۹.....	مناطق آزاد ایران.....
۳۲۳.....	شهرداری.....
۳۲۴.....	جاده کشی و راهها.....
۳۲۴.....	بلوار آزادگان.....
۳۲۵.....	بولوار ساحلی.....
۳۲۵.....	بزرگراه خلیج فارس (قشم- درگهان- لافت).....
۳۲۷.....	تأسیسات پست و مخابرات.....
۳۲۹.....	معدن کانسارهای جزیره قشم.....
۳۲۹.....	قشم به عنوان قطب نفت و گاز و انرژی.....

۳۳۳.....	فصل سیزدهم: ژئوپارک قشم، جاذبه‌ها و عناصر آن.....
۳۳۳.....	جاذبه‌های طبیعی:.....
۳۳۴.....	جاذبه‌های فرهنگی:.....
۳۳۴.....	اثر و جاذبه ارزنده و شاخص ژئوپارک قشم.....
۳۳۴.....	دره ستاره‌ها.....
۳۳۴.....	تنگه چاهکوه.....
۳۳۵.....	خلیج دلفین‌ها.....
۳۳۵.....	جنگل‌های حرا.....
۳۳۷.....	نمک‌ان.....
۳۳۷.....	سوزه رنوپارک قشم.....
۳۳۷.....	اثر طبیعی ساحلی تخم‌گذاری لاکپشت‌های پوزه عقابی.....
۳۴۱.....	اهمیت اقتصادی ژئوپارک.....
۳۴۱.....	بهسازی شهرها و روستاها.....
۳۴۱.....	مراکز تجاری پس از تشکیل ستاره.....
۳۴۳.....	اقامتگاه برای رفاه حال مسافران و گردشگران:.....
۳۴۴.....	ورزش، تربیت بدنی و تفریحات سالم.....
۳۴۵.....	مراکز ورزشی.....
۳۴۷.....	بررسی و شناخت شهر درگهان.....
۳۴۹.....	مجموعه‌های تجاری درگهان:.....
۳۵۰.....	هتل‌های بندر درگهان.....
۳۵۰.....	گیاهدان.....
۳۵۰.....	رمکان.....
۳۵۱.....	خاتمه کتاب با سروده یک شاعر قشمی.....
۳۵۳.....	فهرست منابع و مآخذ.....
۳۵۹.....	تصاویر رنگی.....